

12.4.2017

Valtiovarainministeriö

Viite: VM:n lausuntopyyntö 10.3.2017 (VM023:00/2017; VM/504/03.01.00/2017)

Lausuntopyyntö maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen (HE 15/2017) täydentämiseksi

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksen (15/2017 vp) täydentämiseksi maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

Yleisperusteluissa on kuvattu siirtyvien tehtävien nykyistä rahoitusta siten, että valtion tehtävien rahoitus koostuu nykytilassa kunkin vuoden talousarvion mukaisista määrärahoista sekä toimintaan nettoutettavista tuotoista. Toimintaan nettoutettavia tuloja on arvioitu kertyvän elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) ja työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimistojen) toimintamenomomenteille n. 30 M euroa.

ELY-keskusten ja TE-toimistojen toiminnan rahoituksen osalta tulee huomioida, että nykytilanteessa toiminnan rahoitus muodostuu kunkin vuoden talousarviossa myönnettyjen määrärahojen lisäksi myös edellisiltä vuosilta siirtyneistä määrärahoista. Näitä edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja oli, vuonna 2016, käytettävissä yli 350 M euroa. Maksullisen toiminnan tuotoista 10,4 milj. euroa oli tuottoja maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista, jotka olivat mm. erilaisia liikenteeseen ja tienpitoon liittyviä lupia sekä ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojelulakeihin liittyviä päätöksiä ja lausuntoja. Nämä maksullisen toiminnan tuotot eivät käsityksemme mukaan kuitenkaan siirry maakuntiin vaan valtion virastoille ja osin lakkaavat lakimuutosten myötä. Jos siis ELY-keskuksilta ja TE-toimistoilta siirtyvien tehtävien rahoitus pohjaa määriteltäessä huomioidaan vain kunkin vuoden talousarviossa myönnetty määrärahat ja yliarvioidaan tulot, syntyy ao. tehtävien hoitamiseen maakunnissa jo lähtökohtaisesti merkittävä vaje.

Rahoituslakiluonnoksesta puuttuu säännös ELY-keskuksia ja TE-toimistoja koskien siirtyvien määrärahojen kohtelusta vuodelta 2018 osana uusien maakuntien v. 2019 rahoitusta. ELY-keskuksilla ja TE-toimistoilla on käytössä 2- ja 3- vuotisia siirtomäärärahoja ja seuraaville vuosille siirtyvät erät ovat monelta osin myös sidottuja. ELY-keskuksille ja TE-toimistoille myönnetty määrärahat toimintamenot ml. ovat budjetissa alueille jo myönnettyjä rahoituseriä, joten myös niiden tulisi siirtyä uusien maakuntien lähtörahoitukseen niille siirtyvien velvoitteiden/tehtäväalueiden osalta. Muutoin uhkaa syntyä vaje jo tehtyjen sidontojen/varausten suhteen.

Yleisperusteluissa on lueteltu momentteja, joilta rahoitusta ohjautuu ELY-keskusten kautta. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan ELY-keskusten kautta ohjautuu rahoitusta

12.4.2017

myös muilta momenteilta - ainakin 10 momenttia puuttuu yleisperusteluissa lueteluista. Kun määritellään ELY-keskuksista siirtyvien tehtävien rahoituspohjaa, tulee huomioida kaikki ao. tehtäviin käytettävissä ollut rahoitus.

ELY-keskusten kautta ohjautuu rahoitusta yleisperusteluissa mainittujen momenttien lisäksi esim. sosiaali- ja terveysministeriön (STM) momenteilta 33.20.50 ja 33.20.51. Työvoima- ja yrityspalveluiden osittainen rahoitus STM momenteilta 33.20.50, 33.20.51 ja 33.20.52 on kahden vuoden kokeilu ja päättyy vuoden 2018 lopussa. Koko Suomeen STM:n momenteilta rahaa on jaettu ELY-keskuksille vajaa 250 M euroa, josta Uudenmaan osuus on n. 60 M euroa. Tällä rahoitukselle rahoitetaan kokeilun ajan yli puolet palkkatuki- ja starttirahapäätöksistä ja loput maksetaan työllisyysmäärärahoista työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) momentilta 32.30.51. Aikaisemmin palkkatuen ja starttirahan koko rahoitus tuli TEM momentilta 32.30.51. Sekä TEMin että STM:n momenteilta maksettavat osuudet tulee jatkossa ottaa huomioon kasvupalveluihin kohdentuvaa rahaa määriteltäessä, koska muutoin kasvupalveluiden rahoituspohja ei ole riittävä. Palkkatuki- ja starttirahapäätösten TEM osuuden ja STM osuuden maksatuksen hoitaa nykyisin KEHA-keskus.

Yleisperustelujen mukaan maakuntien liittojen rahoitus koostuu nykyisin pääosin kuntien jäsenmaksuosuuksista sekä ulkopuolisesta hankerahoituksesta. Kuntien jäsenmaksuosuudet maakuntaliittojen lakisääteisiin tehtäviin ovat n. 52 M euroa v.2017. Maakuntien liittojen palveluksessa työskentelee v. 2016 tietojen mukaan noin 690 henkilöä. Rahoituslakiluonnoksesta ei käy ilmi mistä ja miten maakuntien liitoista siirtyvien tehtävien rahoitus tultaisiin järjestämään.

Hallituksen 5.4.2016 tekemän linjauksen mukaan pääperiaatteena oli, että maakuntien valtionrahoitus osoitetaan yleisenä valtionosuutena. Sote-sektorin opetus-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä muihin valtakunnallisiin erityistehtäviin voi kohdistua lisäksi erillistä rahoitusta. Myös rahoituslakiehdotuksen tavoitteena ja keskeisenä ehdotuksena on, että valtion rahoitus olisi maakunnalle pääosin yleiskatteellista, jolloin maakunta päättäisi rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta toimivaltansa rajoissa.

Yleiskatteellisen valtionosuuden sisältö ei näkemyksemme mukaan vastaa hallituksen 5.4.2016 tekemää linjausta. Rahoituslain täydennyksen mukaan yleiskatteiselle maakuntien valtionrahoitusmomentille kootaan rahoitusta yhteensä arviolta 1,12 mrdia euroa, mutta erillisrahoitukseen ja omiksi momenteikseen jää edelleen n. 2,97 mrdia euroa. EU-sidonnaisten määrärahojen osalta, jotka ovat lähtökohtaisesti EU:n päätösvallassa olevia, irrottamisen yleiskatteellisesta valtionosuudesta ymmärtää. Erillismomenteiksi on kuitenkin eri hallinnonaloilta irrotettu myös puhtaasti kansallisia määrärahoja, erityisesti MMM:n pääluokan momenteilta. Tämä kaventaa maakuntien päättämätöntä ao. määrärahojen käytön suhteen. Lisäksi se monimutkaistaa ja hankaloittaa olennaisesti maakuntien ohjausta, kun jokainen ministeriö tai keskushallinnon virasto osoittaa momenteilta määrärahat maakuntien käyttöön erillisin päätöksin tai sopimuksin.

Kasvupalvelukertoimen osatekijöiden osalta todetaan, että ne soveltuvat paremmin ELY-/TE-palvelujen rahoituskriteeriksi, kuin esim. aikaisempi jakokriteeri, asukasmäärä. Kasvupalvelukertoimen laskennassa työttömien työnhakijoiden painokerroin on suuri. Tätä on perusteltu työttömyyden hoidon suurilla kustannuksilla, eli rahoitus-

12.4.2017

tarpeella. Kasvupalvelukerrointa ja siihen liittyvien eri osa-alueiden painotuksia määriteltäessä tai tarkastettaessa voisi olla hyvä miettiä myös niitä elementtejä, jotka vielä enemmän tukisivat nimenomaan maakunnan kasvua ja kehittymistä ja ohjaisivat toimintaa siihen suuntaan. Kasvupalvelukertoimen osalta lain perusteluissa ja lakitekstissä on ristiriita. Lain perusteluissa työttömien työnhakijoiden määrää ja työttömyysastetta koskevat tiedot saadaan työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastosta, kun taas lakitekstin mukaan kerrointa laskettaessa käytetään Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen tilastotietoja. Mielestämme työttömien työnhakijoiden määrää ja työttömyysastetta koskevien tietojen osalta tulee käyttää työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoja.

Ylijohtaja

Pirkko Saarela

Strategiapäällikkö

Tuija Ohtonen

